

július; „Otthon akarunk maradni!” és Nyilatkozat - 1999. augusztus; „Miatyánk, aki a cégünkben vagy” dcs - 2000. február; Ügyek, vádak, erkölcsök - 2000 március; Dr. Paskai László bíboros válaszlévele, dr. Issekutz Sarolta cikke, valamint id. Aján Gergely: Igen tisztelt Atyák! - 2000 április, Dr. Csordás Eörs előadása a budapesti, III. Örménymagyar Konferencián, Balogh Jenő: Gondolatok egy mise és egy múzeumlátogatás körül - 2000 október; Avanesian Alex feljegyzése, Fancsal János: Egyetlen kérdés - 2000. december; „Repedések” - 2001. február; „Ami a Szabadság című újságban megjelent tényszerű beszámolóból kimaradt”, „Vétkesek közt cinkos, aki néma” - 2001. augusztus; Semjén Zsolt államtitkár beszéde a IV. Örménymagyar Konferencián - 2001. október; Levél dr. Semjén Zsolt államtitkárnak - 2001. november.

** Az örmény katolikus pátriárka, XIX. Nerszesz Bedrosz, Bejrutban székel. A rítus vonatkozásában hozzá tartozik a hazai örmény katolikusság. A pátriárka tagja a Keleti Kongregációnak, amely a római pápa fennhatósága alatt működik.

ARMENIA magyar-örmény havi szemle (Szamosújvár) 1890. októberi száma

Történetünk koronájának drágakövei

Jelen füzetben hű fordításban azon nevezetes, s eddig senki által közzé nem tett oklevelet nyújtom, mely az eretnek örmény nemzetnek a római anyaszentegyházzal még a leáldozó XVII. században, tehát mindjárt szeretett hazánkba való költözése után történt uniójának eddig teljesen nem tisztázott történetére a legtündöklőbb fényt veti s azt teljesen tisztába hozza...

Nagyságos és Méltóságos Urak, Erdély Kormányzói és Felügyelői!

Nagyságtok alulírott szolgálai a legalázatosabban kinyilvánítjuk, a mennyiben ezen 1692. év június hó 15-én, örmény időszámításunk szerint pedig 1141 év június 5-én*) egy részről főtisztelendő *Virzirescus Oxendius* püspökünk és a mindnyájuk fölé magasztalt római pápa Ő szentsége helynöke, más részről pedig az örmények papjai, névleg *Náschun János* és *Álács András*, visszatérve a kolozsvári országgyűlésről ide Beszterczére, Nagyságtoknak Kolozsvártt június 1-én kelt és az örmények ezen ügyében már harmadszor kiadott határozatát nekünk felmutatták és mely határozatukkal azt óhajtanák tudni, hogy mit jelentenek és hogyan értendők a gyergyói szerződésünkben** előforduló ezen örmény szavak: (*Miér hájrenágán hávádovén*)?

Mi tehát ezennel örmény betűkkel ugyan, de, de nehogy további értelmezésre szükség legyen, latin nyelven feleletül adjuk, hogy a fenemlített szavak értelme ez: maradjunk meg őseink törvényei mellett; azaz tartsuk meg azon böjtnapokat, húsételeket, ünnepeket, egyházi énekeket, ugyanazon régi naptárt, egyházi öltönyöket s papokat, minők örökségképen őseinktől ránk szállottak; és pedig maradjunk meg ezek mellett a legszigorúbban, sem hely, sem idő ne késztesen bennünket ezekben a legkisebb változtatásra. Így tartottuk mi ezeket úgyis mind e mai napig, így tartotta s tartja ezt püspökünk is, főtisztelendő *Virzirescus Oxendius* s még a római pápa Ő szentségének parancsa sem bátorítá őt fel arra, hogy minket az ellenkezőjére bármiként kényszerítsen.

A hitágazatok egyéb pontjaiban azonban az összes jó keresztény pápistákkal (így!), a katolikus lengyel, német és minden keresztény nemzettel egyöntetűleg azt hisszük és valljuk, a mit a római anyaszentegyház hisz és vall. Hiszünk ugyanis az egy Istenben és a teljes Szent-Háromságban, az Atya, Fiú és Szent-Lélekben; hiszszük, hogy mindhárman egy természetűek, végtelen örökkévalók s ugyanazon egy tisztelet és imádás illeti meg őket. Hiszszük, hogy az Isten fia, a valóságos Isten, a szűzanya Máriától való megtestesülése által valóságos emberré lett és pedig nem olyképen, hogy akár az Istenség, akár az emberi természet benne elkülönítve, avagy embersége Istenségével és Istensége emberségével összevegyülve lett volna; hanem mindkettő egyesült Krisztus személyében, ki érettünk született, meghalt a kereszten, harmadnapon halottaiból feltámadott, felszállott a mennybe, ül az Atya jobbján, el fog jönni az élők és holtak megítélésére s kinek uralma soha sem fog véget érni. Hiszünk a Szent-Lélekben, ki ugyanazon természettel, hatalom- és uralommal bír, kit ugyanazon tisztelet és imádás illet meg, mint az Atyát és Fiút és ki az Atyának a Fiú s Fiúnak az Atya iránt való végtelen és örökké való szeretete gyanánt minden időben és helyen mindennel bír, a mi s mintegy a Szent-Háromságnak befejezettsége.

Hiszünk az egy, szent katholika és apostoli Egyházban. Hiszszük a hét szentséget, örményül (*Jothén chorhurt jégégheczo*) s hiszszük, hogy Jézus, a mi Istenünk alapította s rendelte ezeket az anyaszentegyház részére. Egyik szentség ezek közül a *kereszttség*, örményül (*Mégérduthiun génunkh*) és hiszszük, hogy ez az Ádám-tól reánk szállott bünt lemossa és kiszabadítván bennünket az ördög és halál fogságából, Isten fiaivá újjászüli s hogy kereszttség nélkül üdvözülésnek nincs helye. A második szentség a

bérmálás, mely örményül (*Myron* vagy *Trosmén*) és hisszük, hogy ezen szentség a szent chrysmával (olaj) való megkenés által a keresztény lelket az ördög incselkedései ellen megerősíti s bizonyos különleges jegyével azt Krisztus katonájává avatja fel. Harmadik (t.i. szentség) a *liturgia*, azaz a *Szentmise-áldozat*, örményül (*Bádarákh*) és hisszük, hogy miután a pap a felajánlottak fölött Krisztus szavait elmondja, azok, mik csak előbb kenyér és bor valának, azonnal és közvetlenül a mi Urunk Jézus igazi teste és vérévé válnak és lesznek s a kenyérből és borból mi sem marad fenn, csak is az Úr igazi teste és vére és pedig az, mely jelenleg a mennyekben van s ül az Atya jobbján és hogy ezen testet és vért esszük és isszuk, valahányszor áldozunk.

Negyedik a *gyónás* szentsége, örményül *Chostovánuthiun**** és hisszük, hogy az ember a keresztség után elkövetett bűnének csak azon esetben nyeri meg bocsánatát, ha azt e szentségben a papnak meggyónja; hogy a pap a gyónó bűneit Istentől nyert hatalmánál fogva bocsátja meg és hogy a pap által e földön feloldozott és megbocsátott vétkek Isten előtt a mennyekben is fel vannak oldozva és meg vannak bocsátva.

Ötödik az *utolsó kenet*, örményül (*Vércsi odzumén*). Hatodik az *egyházi rend*, örményül (*Gárk Káhánájuthián*) és hisszük, hogy csak is ezen szentség részesíti a keresztény lelket a papság azon különös jellegében, melynél fogva az a szentmise-áldozatot élőkért és holtakért bemutathatja s a gyónásban a bűnök alól feloldozhat. Hetedik szentség a *házasság*, örményül (*Bészág*) és hisszük, hogy az ezen szentség által egybekötött két személy, míg mindkettő életben van, többé szét nem választható.

Ezen szentségeken kívül hiszünk a Mennyek országában a jók és a pokolban a rosszak számára. Hiszük, hogy a szentmise-áldozat, alamizsna, ájtatos tettek, böjt és az egyház imái nemcsak az élőknek, hanem még a holtaknak is üdvösek; de ez utóbbiakra nézve csak azoknak, kik könnyebb (bocsánandó) vétkekben múlva ki Isten igazságosságának csak ideiglenesen vannak alávetve. Hiszük, hogy a szentek mennyei esedezései nekünk e földön hasznosak és ép ezért őket a mennyekben, szent ereklyéiket pedig a földön tiszteljük, képeiket tisztelettel illetve oltárainkra helyezük s Isten előtt a mennyekben őket közbenjáróinknak tekintjük.

Hiszünk a szent keresztségben, melynek jele bennünket sok bajtól megóv. Hiszünk Istennek anyjában, a Boldogságos Szűz-Máriában, ki szeplőtelenül fogantatott; ki a Szent-Lélek által foganta és szülte meg szülöttjét, az Istennek fiát; ki miként a szülés előtt, úgy azután is szűz maradt; ki mint Istennek kiválasztottja testtel és lélekkel vitetett fel a mennybe és ott az összes angyalok és szentek fölé helyezve és megkoronázva, mint az összes teremtmények Királynője és Úrnője szerepel. Méltán tiszteljük tehát őt és dicsőítjük, kisebb tisztelettel ugyan mint Istenünket, de nagyobb, mint az összes angyalokat és szenteket. Hiszük a szentírást is; a zsinatok és az anyaszentegyház törvényeit, nem különben mind azt, mi a fenn leírtakkal megegyezik, kész-örömet megtartjuk.

Megvalljuk azonban egyszersmind azt is, hogy mi a következőket jószántunkból csak is azért fogadtuk el, nehogy a római pápa Ő szentségével s Szent egyházával ellenkezésbe jöjjünk, úgymint: hogy papjaink a szent kehelybe néhány vízcseppet öntsenek; hogy azután, az Istentől mindenek fölé magasztalt római pápa Ő szentségét, mint az összes kereszténység fejét, tiszteljük és ünnepi imáinkban ő róla megemlékezünk, s csak ezért kértünk őtöle püspököt.

Az összes itt előadottakat megtettük s meg is tartjuk, jóllehet őseink azt meg nem tették, sem meg nem tartották. Csak a valóságról nyilatkozunk tehát s hogy e nyilatkozatunknak annál nagyobb hitele legyen, kiadtuk jelen oklevelünket Beszterczen 1692. június 20-án, az örmény időszámítás szerint pedig 1141. június 10-én kérve mi itt egybegyűltek Bíránkat, hogy azt papjaink, nem különben idősb esküdteink közül választott 3-3 egyénnel mindnyájunk nevében aláírni s pecsétjükkel megerősíteni szíveskedjenek.

Én + P. András Én + Jakab bíró Én + P. János Én + Nasturius Én + P. Ámirá Én + Andronicus
Én + Arczas

Mi alólírottak is 1692. áugosztus 30-án, örmény időszámításunk szerint pedig 1141. áug. 20-án ezen átolvasott s hitünk és uniónk pontjairól szóló oklevélben közöltek az igazságnak teljesen megfelelőeknek s megállapodásunkkal mindenben megegyezőknek ismerjük el és ép azért az összes örmények királybírójával egyetemben azt aláírjuk s pecsétünkkel megerősítjük. Beszterczen k. m. f.

Én + P. Pál szépvizi plébános Én + P. Mihály felfalvi plébános és az összes örmények főesperese
Én + Lukács bíró átolvastam s az abban foglaltakat valóknak ismertem.

Közli ezen napfényre hozott eredeti oklevelet:

Dr. Temesváry János
az aradi királyi főgimnázium tanára

* 1141+551=1692

** vagy az oklevél szavait használva „in contractu nostro Giurgioviensi”

*** e szentség neve az oklevélben örmény betűkkel nem fordul elő.

Újévi üdvözet

„Ez az újesztendő nagy bőséggel folyjon,
Szomorúság a házunkra ne szálljon,
Hanem a jó Isten sok jókkal megáldja,
Égi harmatjával virágozza
Jézus neve dicséértessék!,,

Déllő, Székelyföld,
Bálint Sándor gyűjtése

II. Karekin katolikosz Magyarországi látogatásának elmaradásával kapcsolatosan a hazai történelmi örménység nevében az MTI-nek eljuttatott nyilatkozat

A hazai történelmi örménység nyilatkozata

Az örménység 330 éve települt be tömegesen Erdélybe, Magyarországra, több évszázados menekülésük végállomására, hazánkba. Jelenleg létszámuk kb. 15 ezer főre tehető. Ezen magyar anyanyelvű, örmény szertartású római katolikus, református örménység az un. magyarörmények, akik örmény gyökereiket, kultúrájukat és hagyományaikat ápolják, szoros kapcsolatot tartanak fenn Erdélyben maradt kb. 10 ezer főnyi társaikkal, civil szervezeteikkel. Társadalmi elfogadtatásuk évszázadok óta kimagaslóan elismert.

A XX. század végén betelepült örmény anyanyelvű örmény kisebbség létszáma kb. 100-200 főre tehető hazánkban, akik többsége szintén ápolja kultúráját, beilleszkedni kívánnak választott hazájuk társadalmába. Vallásukat tekintve - amennyiben megkereszteltek - az örmény apostoli egyházhoz tartoznak. Templomuk, imahelyük nem ismert.

A hazai történelmi örménység szükségesnek tartja az alábbi nyilatkozatot megtenni az őket képviselő civil szervezet és az örmény kisebbségi önkormányzataik által.

A Magyar Állam demokratikus kisebbségvédelmének köszönhetően alakulhattak meg nagyszámú helyi örmény kisebbségi önkormányzataink az ország különböző helyein, valamint a főváros kerületeiben, anyagi hozzájárulást biztosítva működésükhöz.

A történelmi magyarörménység kisebbségi önkormányzatai és civil szervezete (Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület) társadalmi támogatottsága igen jelentős, kapcsolattartása a közösséggel rendszeres határon belül és kívül.

A Magyar Állam jelentős anyagi támogatása következtében mód nyílt úgy a magyarörmény, mint az örmény anyanyelvű szervezetek kulturális, hagyományőrző, nyelvapoló tevékenységére, az örmény identitás erősítésére, a nemzetközi kapcsolatok ápolására.

1999-ben megalakult ugyan az Országos Örmény Önkormányzat Avanesian Alex elnökletével, azonban kezdettől fogva működése törvénytelen, nem közösségi döntésen alapul, a hazai örmény közösségnek nincs beleszólása és tudomása tevékenységéről. A magyar anyanyelvű örménységet teljesen kirekesztette, nyilatkozataiban is kijelentve, hogy nem örmények, csupán az etnobiznisz miatt vállalják fel az örménységet.

Avanesian Alex elnök és néhány fős tanácsadó testülete tevékenységének köszönhetően hazánkban az örménység társadalmi elfogadtatása veszélyben van, amely miatt a hazai történelmi örménység, a magyarörmények már tiltakozásukat fejezték ki és segítséget kértek úgy a hazai állami szervektől (NEKH, Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa), mint az európai örmény szervezettől, *Jivan Tabibian* örmény nagykövet úrtól, valamint a Magyar Katolikus Egyháztól, az örmény szertartású római katolikus egyházi elöljáróságoktól.